

Flora en fauna quickscan N391 Emmen – Ter Apel

Rapportnr.
Auteur
Opdrachtgever
Contactpersoon
Datum uitgave

2014-N20
Sander D. Elzerman
Provincie Drenthe
Dhr. J. de Klerk
29 september 2014

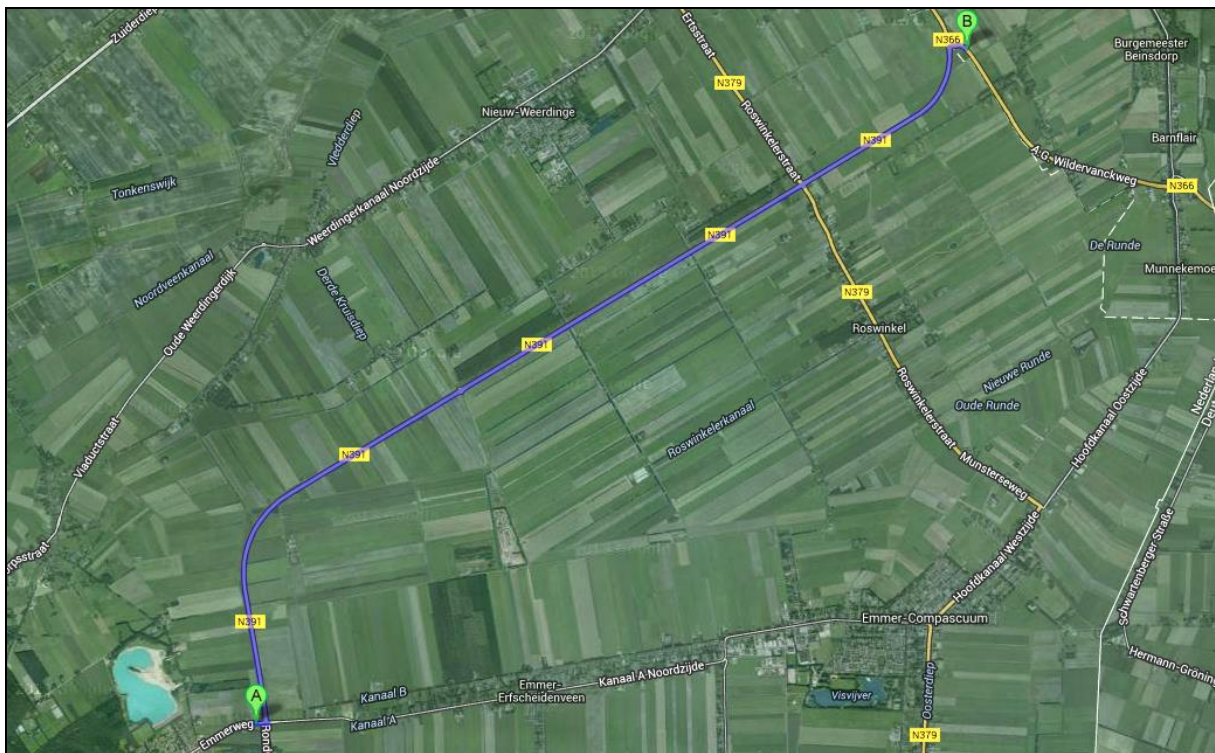
Flora en fauna quickscan N391 Emmen – Ter Apel

Aanleiding

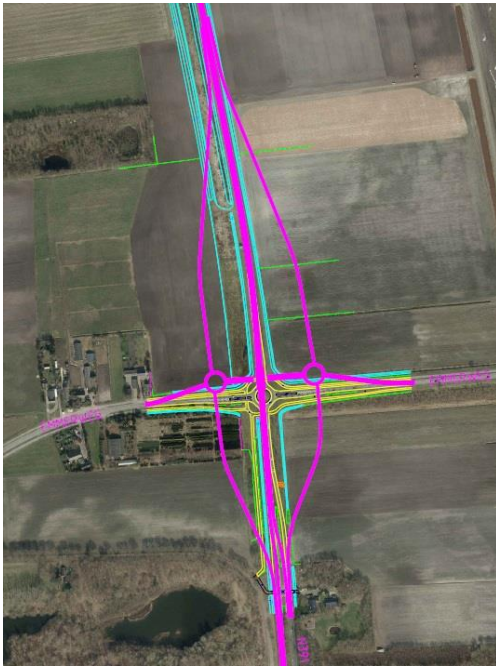
Er zijn plannen om de N391 op het traject tussen Emmen en Ter Apel geschikt te maken voor 100 km/uur als maximum snelheid voor gemotoriseerd vervoer. Het project bestaat uit twee onderdelen: verbreding van de huidige rijbanen en reconstructie van vier kruisingen. Het traject waar de werkzaamheden zullen plaatsvinden is weergegeven in Figuur 1.

Voor de uitvoering van de wegaanpassing is het traject onderzocht op beschermde flora en fauna aan de hand van een quickscan. De flora en fauna quickscan richtte zich met name op de locaties van de aan te leggen ongelijkvloerse kruisingen. De nieuwe kruisingen gaan de bestaande kruisingen met de wegen Emmerweg, Pottendijk, Roswinkelstraat en A. G. Wildervanckweg/N366 vervangen (Figuur 2-5). De ombouw opgave van de Pottendijk is tijdens het onderzoek uitgesteld tot 2020 (pers. med. Provincie Drenthe). Op deze vier locaties worden ongelijkvloerse kruisingen aangelegd. Langs het gehele traject wordt de provinciale weg aan beide zijden met circa één meter verbreed (van 6,30 m. naar 8,90 m.).

De flora en fauna quickscan is een verkennend onderzoek, waarbij de aanwezigheid van beschermde natuurwaarden wordt vastgesteld of uitgesloten. In sommige gevallen is vervolgonderzoek nodig om hier meer duidelijkheid over te krijgen. De resultaten van de quickscan kunnen aanleiding geven voor de aanvraag van een ontheffing op de Flora- en faunawet.

Figuur 1. Het tracé waar de reconstructie van de N391 gaat plaatsvinden is aangegeven met een blauwe lijn.

Figuur 2. Ontwerp kruising N391 – Emmerweg aangegeven met magenta lijn (bron: Provincie Drenthe 2014).

Figuur 3. Ontwerp kruising N391 – Pottendijk aangegeven met magenta lijn (bron: RooBeek Advies 2013).

Figuur 4. Ontwerp kruising N391 – Roswinkelstraat aangegeven met magenta lijn (bron: RooBeek Advies 2013).

Figuur 5. Ontwerp kruising N391 – A. G. Wildervanckweg/N366 aangegeven met magenta lijn (bron: Provincie Drenthe 2014).

Methodiek

De flora en fauna quickscan bestaat uit een bureauonderzoek en een veldbezoek aan het projectgebied. De verspreidingsatlassen/–kaarten van enkele soortgroepen en openbare bronnen met natuurgegevens geraadpleegd (o.a. FLORON, 2014; Creemers & van Delft, 2009; Bos *et al.*, 2006; SOVON, 2002). Dit geeft een indruk van de beschermde soorten die op basis van verspreiding in het gebied voor kunnen komen. Vervolgens is op 11 augustus 2014 het terrein bezocht om te beoordelen of lokale situatie geschikt is voor de potentiële soorten. De weersomstandigheden waren voldoende gunstig om een gedegen indruk te krijgen van het gebied (bewolgingsgraad 4/8, gemiddelde temp. 19°C graden, 3Bft zuidwestenwind). De (potentiële) functionaliteit van de projectlocatie is voor alle beschermde soortgroepen tijdens het veldbezoek beoordeeld.

De quickscan richtte zich op de aanwezigheid of potentie van het gebied voor beschermde flora en fauna. De nadruk lag op de soorten waarvoor op basis van art. 75 van de Flora- en faunawet een ontheffing nodig is en soorten waarvan de vaste rust- of verblijfplaats jaarrond beschermd is (Ministerie van LNV, 2009). Het betreffen zgn. Tabel 2 en 3-soorten die vallen onder de zwaarste

beschermingsregimes (Ministerie van LNV, 2005). Wanneer werkzaamheden deze soorten (mogelijk) treffen dan is een ontheffing verplicht. Voor soorten opgenomen in Tabel 1 geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling wanneer men de Zorgplicht in acht neemt. De Zorgplicht (artikel 2 Flora- en faunawet) is een algemeen geldende fatsoenseis ten aanzien van de omgang met flora en fauna. Planten en dieren, die vermeld staan op de Nederlandse Rode Lijst van bedreigde soorten, zijn niet uitputtend onderzocht. Indien een dergelijke soort is aangetroffen dan wordt deze status wel erbij vermeld.

Wet- en regelgeving

Dit onderzoek richt zich op de beschermde soorten uit de Flora- en faunawet. In beginsel zijn alle in Nederland in het wild levende dieren en planten beschermd. De bescherming wordt vormgegeven door verbodsbepalingen en een Algemene Zorgplicht.

Voor bepaalde soorten geldt een vrijstellingsregeling. Uitgangspunt hierbij is dat de werkzaamheden geen afbreuk mogen doen aan de duurzame instandhouding van planten- of dierenpopulaties. Voor soorten die in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn (Tabel 3) worden genoemd en voor de per Algemene Maatregel van Bestuur (Vrijstellingenbesluit) aangewezen zeldzame en bedreigde soorten (Tabel 3) gelden daarnaast verzwaarde eisen.

De aanvragen voor een ontheffing op de Flora- en faunawet worden ingediend en beoordeeld door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland van het Ministerie van Economische Zaken (Ministerie van EZ). Wanneer de wetgeving van de Flora- en faunawet overtreden wordt dan kan een handhaver het werk stilleggen, de activiteiten verbieden, beëindigen en/of een proces-verbaal opmaken. Een overtreding op de Flora- en faunawet wordt gezien als een economisch delict. Het Openbaar Ministerie zal in het geval van een overtreding uiteindelijk het vonnis uitspreken.

Algemene Zorgplicht (Art. 2)

De Flora- en faunawet richt zich op de bescherming van soorten en niet van individuele dieren. Echter, de intrinsieke waarde van elk individueel dier en plant wordt wel erkend. Mensen mogen hier dus niet onzorgvuldig mee omgaan. Vanuit deze gedachte is de Zorgplicht opgesteld:

- *Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving;*
- *De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten, nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.*

De Zorgplicht is een algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt.

Ontheffing, Soortenstandaard en Ecologisch Werkprotocol

Wanneer een beschermde plant of dier getroffen dreigt te worden door de werkzaamheden dan moeten maatregelen genomen worden om dit te voorkomen. Mitigerende maatregelen worden getroffen voordat de werkzaamheden uitgevoerd gaan worden. Op deze manier biedt het de mogelijkheid aan beschermde soorten om uit te wijken wanneer de werkzaamheden van start gaan. Compensatie gebeurt daarentegen achteraf. Als het project op zijn einde loopt of afgerond is worden nieuwe mogelijkheden geboden aan de beschermde soort om zich opnieuw te kunnen vestigen. Gedacht kan worden aan het inmettelen van Gierzwaluw dakpannen bij een nieuwbouwproject. Voor een aantal soorten worden vaak ontheffingen aangevraagd. Het ministerie heeft voor deze soorten 'Soortenstandaarden' ontwikkeld. In deze Soortenstandaarden staan de ecologische aspecten van de betreffende soort en richtlijnen voor degelijk onderzoek. Daarbij wordt een set van standaard mitigerende en compenserende maatregelen beschreven. Een deskundig ecoloog kan beoordelen op welke wijze de maatregelen toegepast kunnen worden bij de specifieke situatie. Welke maatregelen getroffen moeten worden bij het project worden vastgelegd in een Ecologisch Werkprotocol. Dit werkprotocol geeft praktische richtlijnen voor de uitvoering van de maatregelen. Het ecologisch werkprotocol is aanwezig op de plaats van uitvoering en bekend bij alle betrokken partijen.

Verbodsbepalingen

De bescherming van planten en dieren is gebaseerd op het 'Nee, tenzij'-principe. Dit wil zeggen, dat in principe werkzaamheden of ruimtelijke ontwikkelingen geen negatief effect mogen hebben op beschermde flora en fauna, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen reguliere werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkelingen. Wanneer de activiteiten geen negatief effect hebben op de flora en fauna dan is er geen ontheffing nodig. In veel gevallen is dat echter moeilijk vooraf te bepalen. Daarom is het raadzaam om vooraf het voorkomen van beschermde soorten in kaart te laten brengen. Hiermee wordt niet alleen het voorkomen van een soort binnen het projectgebied bepaald, maar ook de mate van aanwezigheid en daarmee het effect van de activiteiten. De volgende verbodsbepalingen zijn in dit kader van belang:

Artikel	Verbodsbepaling
8	het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
9	het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
10	het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
11	het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
12	het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Een aantal soorten flora en fauna kent een zwaarder beschermingsregime (Ministerie van LNV, 2005). Deze soorten zijn opgenomen in drie tabellen. Het is mogelijk om voor deze soorten een ontheffing aan te vragen. Of een ontheffing aangevraagd moet worden hangt af van de zeldzaamheid van de soort en impact van de werkzaamheden.

In **Tabel 1** staan de soorten met het lichtste beschermingsregime. Voor soorten die opgenomen zijn in deze tabel geldt een algemene vrijstelling of ontheffing met lichte toetsing. De vrijstelling geldt voor de volgende werkzaamheden:

- Bestendig beheer en onderhoud (ook in landbouw en bosbouw);
- Bestendig gebruik;
- Ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Vallen de activiteiten onder één van deze noemers dan is de vrijstellingsregeling van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet van toepassing. Als geen sprake is van dit type werkzaamheden dan is toch een ontheffingsaanvraag nodig. De Algemene Zorgplicht blijft in alle gevallen wel van kracht.

Bij **Tabel 2** is sprake van een zwaarder beschermingsregime. Hier dient voor de werkzaamheden, zoals die genoemd zijn bij Tabel 1, te worden gewerkt volgens een Gedragscode. De door het ministerie goedgekeurde gedragscodes hebben een landelijke dekking, maar zijn alleen van toepassing binnen een bepaalde sector, zoals de Waterschappen, gemeentewerken of Bouwsector. Op de website van het ministerie staat een overzicht van de goedgekeurde gedragscodes. De maatregelen uit een gedragscode worden op de specifieke situatie aangepast in de vorm van een Ecologisch Werkprotocol. Alleen indien volgens de gedragscode of een ecologisch werkprotocol gewerkt wordt is een ontheffing niet nodig. Bij alle overige activiteiten moet een ontheffing worden aangevraagd die bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland een lichte toets krijgt.

Het zwaarste beschermingsregime kent **Tabel 3**. In deze tabel staan soorten die op Europees niveau onder druk staan. Het zijn soorten, die genoemd zijn in Bijlage IV van de Habitatrictlijn en in Bijlage 1

van de Algemene Maatregel van Bestuur. Voor alle ruimtelijke ontwikkelingen en werkzaamheden is het verplicht een ontheffing aan te vragen. Een gedragscode volstaat hier in de meeste gevallen niet.

Vogels

In de bovengenoemde tabellen zijn vogels niet opgenomen. Alle in Nederland voorkomende vogelsoorten worden in beginsel gelijkwaardig beschermd. Het is in het algemeen verboden om vogels te doden, te verontrusten, hun nesten en vaste rust- en verblijfplaatsen te verstoren. Indien de werkzaamheden vallen onder in Tabel 1 genoemde activiteiten dan kan worden volstaan met een goedgekeurde gedragscode. Voor alle overige activiteiten dient een ontheffing aangevraagd te worden. In de praktijk gaat het met name om werkzaamheden gedurende het broedseizoen. Buiten het broedseizoen zullen de meeste activiteiten minder problemen geven. Uitzondering hierop vormt een selectie aan vogelsoorten die jaarronde bescherming genieten (Ministerie van LNV, 2009). De nesten van deze soorten mogen ook buiten het broedseizoen niet verstoord worden. De jaarrond beschermde vogelsoorten zijn ingedeeld in vijf categorieën. Voor de soorten uit de vijfde categorie geldt alleen onder specifieke omstandigheden een ontheffingsplicht.

Voortplantings-, vaste rust- en verblijfplaatsen

Naast de dieren zelf worden ook hun voortplantings-, vaste rust- en verblijfplaatsen beschermd. Onder een voortplantingsplaats wordt niet alleen een nest van een vogel of kolonieverblijf voor vleermuizen verstaan, maar ook de directe omgeving. Sommige faunasoorten zijn zeer kritisch wat betreft hun foerageerplek of slaapplek. Zij stellen specifieke eisen aan het leefmilieu en kunnen ook moeilijk overschakelen op een veranderde situatie. Indien werkzaamheden invloed hebben vaste rust- en verblijfplaatsen dient een ontheffing te worden aangevraagd.

Resultaten

De ligging van het projectgebied ten opzichte van de omgeving is hieronder beschreven. Vervolgens zijn de aangetroffen en, indien van toepassing, de te verwachten soorten besproken. De beschermde soorten worden per kruispunt behandeld.

Beschrijving projectgebied

De N391 strekt zich uit vanaf de zuidelijke rondweg bij Emmen tot de aansluiting op de N366 bij Ter Apel in het oosten. De werkzaamheden hebben betrekking op het deeltraject vanaf de kruising met de Emmerweg aan de oostkant van de bebouwde kom van Emmen tot de aansluiting op de N366. De provinciale weg loopt grotendeels door agrarisch gebied. Verspreid langs het traject liggen diverse akkers waar graan, maïs, suikerbieten en aardappelen verbouwd worden. De akkers worden afgewisseld met kleine bosschages en bebouwing. Tussen de Pottendijk en het Nieuwe Schuttingkanaal is een strook aan de noordkant van de provinciale weg ingericht als natuurlijke verbindingzone.

Bij de rondweg van Emmen wordt de eerste wijziging uitgevoerd (Figuur 2 en 6). Hier kruist de Emmerweg nu nog middels een rotonde met de N391. In de toekomstige situatie worden hier twee op- en afritten aangelegd. De verbindingswegen met de provinciale komen grotendeels op agrarische percelen te liggen.

Verder oostelijk bevindt zich de kruising met de Pottendijk (Figuur 3 en 7). Het aanpassen van dit knooppunt is uitgesteld tot 2020. De concrete oplossing is nog niet bekend.

De huidige kruising met de Roswinkelstraat bestaat uit een rotonde (Figuur 4 en 8). Rondom de rotonde liggen enkele bosschages, paardenweides en watergangen. In de toekomstige situatie komt hier kruising met gescheiden rijbanen.

De aansluiting tussen de N391 en N366 (nabij Ter Apel) bestaat in de huidige situatie uit een rotonde met een parallelweg voor langzaam verkeer (Figuur 5 en 9). Ten noordoosten van de rotonde is een klein bosje bestaande uit jonge bomen en struiken. Aan de zuidkant ligt in de oksel van de N366 een talud van circa twee meter hoog met een lager gelegen bloemrijk grasland en twee groepen van struiken. Aan de westelijke zijde wordt de kruising begrensd door akkers (suikerbieten). De rotonde wordt vervangen door een ongelijkvloerse lus in de wegen. Deze loopt grotendeels door de landbouwpercelen, maar een verbindingsweg zal ook het talud met grasveld doorkruisen.

Figuur 6. De Emmerweg zal middels een dubbele op-/afrit verbonden worden met de N391.

Figuur 7. De Pottendijk wordt in een later stadium aangepast.

Figuur 8. De rotonde N391/N379 wordt vervangen door een tweetal gescheiden rotondes.

Figuur 9. Bij de kruising N391/N366 wordt een lus door het agrarische perceel aangelegd.

Aangetroffen (beschermde) soorten

Vaatplanten

Rondom elk kruispunt is met name in de wegbermen aandacht besteed aan de planten. Dit zijn de meest kansrijke plekken om een beschermde soort aan te treffen. Niet elke beschermde soort stond ten tijde van het veldbezoek in bloei. Naast de landelijke verspreiding van een soort bepaalt de lokale situatie of een gebied geschikt is voor een beschermde soort. De combinatie van bepaalde dominante soorten op een locatie kunnen een indruk geven van de bodemsituatie. Hiermee kan de trefkans bepaald worden dat een beschermde soort op een specifieke locatie voorkomt.

De kruispunten worden voornamelijk gekenmerkt door soorten van matig tot voedselrijke en in meer of mindere mate vochtige bodems. Soorten als Klein Streepzaad *Crepis capillaris*, Vertakte Leeuwentand *Leontodon autumnalis*, Rode Klaver *Trifolium pratense*, Gewone Rolklaver *Lotus corniculatus*, Grote *Plantago major* en Smalle Weegbree *P. lanceolata*, Duizendblad *Achillea millefolium*, Boerenwormkruid *Tanacetum vulgare*, Sint-Janskruid *Hypericum perforatum*, Vlasbekje *Linaria vulgaris*, Schapenzuring *Rumex acetosella* en Engels Raaigras *Lolium perenne*, werden op alle locaties aangetroffen. Op de meer voedselrijke plekken en langs de bosschages groeiden soorten als Grote Brandnetel *Urtica dioica*, Ridderzuring *Rumex obtusifolius*, Gewone Berenklauw *Heracleum sphondylium*, Heermoes *Equisetum arvense*, Fluitenkruid *Anthriscus sylvestris* en Zevenblad *Aegopodium podagraria*.

Bij de Pottendijk heeft waarschijnlijk recentelijk grondverzet plaatsgevonden gezien de aanwezige grondhopen. Hier kleurde het geel van de, met tuingrond meegevoerde, Late Guldenroede *Solidago gigantea*. Aan de andere kant van de weg lag een voedselrijk verruigd grasland met Speerdistel

Cirsium vulgare, Gewone Berenklauw, Fluitenkruid en Grote Brandnetel. Verder oostelijk begint de natuurberm met een restant aan hoogveen- en heidevegetatie.

Langs de randen van de wegen, fietspaden en rotondes was de vegetatiestructuur meer open. Op deze meer zandige delen werden onder andere Gewone Spurrie *Spergula arvensis*, Moerasdroogbloem *Gnaphalium uliginosum*, Canadese Fijnstraal *Conyza canadensis*, Hertshoornweegbree *Plantago coronopus* en Herderstasje *Capsella bursa-pastoris* aangetroffen. Bij de aansluiting van de N391 op de N366 en het knooppunt met de Roswinkelstraat worden enkele watergangen getroffen door de werkzaamheden. Sommige watergangen fungeren als scheidings- of afwateringssloten met de landbouwpercelen. De watergangen waren voedselrijk en ondiep. Langs de oevers groeiden met name Riet *Phragmites australis*, Liesgras *Glyceria maxima* en Grote Lisdodde *Typha latifolia*. De sloot naast de rotonde bij Ter Apel kenmerkte zich door waterplanten als Moeras-/Zompvergeet-me-nietje *Myosotis laxa* ssp., Gele Waterkers *Rorippa amphibia* en Smalle Waterpest *Elodea nuttallii*. Bij de kruising met de Roswinkelstraat was de sloot parallel aan de provinciale weg grotendeels bedekt met Kikkerbeet *Hydrocharis morsus-ranae* en Groot Blaasjeskruid *Utricularia vulgaris*. Hierdoor kon nauwelijks zonlicht tot de bodem doordringen. In de droogstaande greppels bij de diverse knooppunten groeiden Pitrus *Juncus effusus*, Pijpenstrootje *Molinia caerulea* en Veenwortel *Persicaria amphibia*, maar kwamen ook jonge scheuten van berk *Betula spec.*, wilg *Salix spec.* en els *Alnus spec.* op.

Opvallend waren de aanwezigheid van Stijve Ogentroost *Euphrasia stricta* en Geelrode Naalbaar *Setaria pumila*. Verspreid in de wegbermen langs de N366/N391 bij Ter Apel zijn enkele groeiplaatsen van Stijve Ogentroost aangetroffen (Figuur 10). Deze kleine plant met fijne, witte bloemetjes staat op de Rode Lijst vermeld als 'Gevoelig' (Sparrus, Odé & Beringen, 2013). De Geelrode Naalbaar is een landelijk zeldzame grassoort (Figuur 11). Langs de Emmerweg ten westen van de rotonde groeiden enkele exemplaren langs het fietspad.

Tabel 1 geeft een overzicht van alle overige soorten die tijdens het veldbezoek zijn waargenomen.

Tabel 1. Overige waargenomen planten binnen het projectgebied, die niet in de tekst vermeld staan.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Akkerdistel	<i>Cirsium arvense</i>	Kropaar	<i>Dactylis glomerata</i>
Avondkoekoeksbloem	<i>Silene latifolia</i>	Kweek	<i>Elytrigia repens</i>
Bijvoet	<i>Artemisia vulgaris</i>	Mannagras	<i>Glyceria fluitans</i>
Blauw Glidkruid	<i>Scutellaria galericulata</i>	Melganzenvoet	<i>Chenopodium album</i>
Brem	<i>Cystisus scoparius</i>	Middelste Teunisbloem	<i>Oenothera biennis</i>
Engelwortel	<i>Angelica sylvestris</i>	Muurpeper	<i>Sedum acre</i>
Europese Hanenpoot	<i>Echinochloa crus-galli</i>	Paardenbloem	<i>Taraxacum officinale</i>
Gestreepte Witbol	<i>Holcus lanatus</i>	Peen	<i>Daucus carota</i>
Gewone Hoornbloem	<i>Cerastium fontanum</i> subsp. <i>Vulgare</i>	Reigersbek	<i>Erodium cicutarium</i>
Gewone Smeerwortel	<i>Symphytum officinale</i>	Ruige Zegge	<i>Carex hirta</i>
Gewoon Biggenkruid	<i>Hypochaeris radicata</i>	Schijfkamille	<i>Matricaria discoidea</i>
Gewoon Varkensgras	<i>Polygonum aviculare</i>	Struikhei	<i>Calluna vulgaris</i>
Glanshaver	<i>Arrhenatherum elatius</i>	Timoteegras	<i>Phleum pratense</i>
Grote Waterweegbree	<i>Alisma plantago-aquatica</i>	Tormentil	<i>Potentilla erecta</i>
Haagwinde	<i>Convolvulus sepium</i>	Veldzuring	<i>Rumex acetosa</i>
Harig Wilgenroosje	<i>Epilobium hirsutum</i>	Vogelwikke	<i>Vicia cracca</i>
Heen	<i>Bolboschoenus maritimus</i>	Wilde Cichorei	<i>Cichorium intybus</i>
Hopklaver	<i>Medicago lupulina</i>	Witte Klaver	<i>Trifolium repens</i>
Jakobskruiskruid	<i>Jacobaea vulgaris</i>	Zeegroene Muur	<i>Stellaria palustris</i>
Kaal Knopkruid	<i>Galinsoga parviflora</i>	Zilverschoon	<i>Potentilla anserina</i>
Klein Kruiskruid	<i>Senecio vulgaris</i>	Zwaluw tong	<i>Fallopia convolvulus</i>
Kleine Watereppe	<i>Berula erecta</i>	Zwarte Toorts	<i>Verbascum nigrum</i>
Knolrus	<i>Juncus bulbosus</i>		

Figuur 10. Enkele groeiplaatsen van Stijve Ogentroost bevinden zich langs de N391/N366.

Figuur 11. Geelrode Naalbaar is aangetroffen langs het fietspad bij de Emmerweg, Emmen.

Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde vogelsoorten aangetroffen. Het broedseizoen was voor de meeste soorten al over. Enkele Gele Kwikstaarten *Motacilla flava* werden op de naastgelegen akkers bij de kruispunten waargenomen. Waarschijnlijk waren dit lokale vogels die nog in hun broedgebied rondhingen. Op de akkers kunnen naast de Gele Kwikstaart ook soorten als Kievit *Vanellus vanellus* en Fazant *Phasianus colchicus* tot broeden komen. Bij de aansluiting op de N366 foerageerden enkele Witte Kwikstaarten *Motacilla alba* op het grastalud. Ook dit is een algemeen voorkomende vogel die gebonden is aan het agrarisch gebied.

Binnen het projectgebied bevindt zich geen bebouwing dat door de werkzaamheden getroffen gaat worden. De wegbermen zijn over het algemeen te smal voor vogels om tot broeden te komen. De grootste kansen voor een beschermde soort liggen in de opgaande begroeiing. Bij de rotonde N391/N366 en de kruising met de Roswinkelstraat liggen enkele bosschages van struiken en bomen. Deze bieden nestgelegenheid voor diverse soorten vogels. Een nest van een jaarrond beschermde vogel valt er echter niet te verwachten. De struikgroepen waren te compact en dichtbegroeid (voor bijvoorbeeld Sperwer *Accipiter nisus*) of te laag (voor bijvoorbeeld Buizerd *Buteo buteo* of Boomvalk *Falco subbuteo*).

Bij de werkzaamheden dient in het algemeen rekening gehouden te worden met aanwezigheid van broedvogels. Met name in de bosschages en op de akkers is dit het geval.

Zoogdieren

Bij de Roswinkelstraat zijn molshopen in de wegberm aangetroffen en liep een Haas *Lepus europeus* over de paardenwei. Beide zoogdieren staan vermeld in Tabel 1 uit de bijlage van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten geldt een algemene vrijstelling.

Langs de N391/N366 nabij Ter Apel is een rij jonge eiken *Quercus spec.* aangeplant. Bomenrijen en andere lijnvormige elementen in het landschap fungeren soms als begeleidende elementen voor vleermuizen. Deze zoogdieren gebruiken vaste vliegroutes tussen hun verblijfplaats en het foerageergebied (Limpens *et al.*, 1997). Een dergelijke vaste vliegroute vormt een beschermde functie door de Flora- en faunawet. In dit geval zijn de bomen dermate klein en ver uit elkaar gezet dat ze geen aaneengesloten bomenrij vormen, die een begeleidende functie zal vormen. Verder zijn de bomen in de bosschages te klein om geschikt te zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. Er staan geen grote exemplaren met een dikke stam waar zich een gat in bevindt.

Dagvlinders en libellen

In totaal zijn acht soorten dagvlinders en vier soorten libellen waargenomen. Het betroffen algemeen voorkomende en niet strikt beschermde soorten. Ten oosten van de rotonde met de Roswinkelstraat zat een Bruine Vuurvlinder *Lycaena tityrus* op een bloeiende Jakobskruid. Deze dagvlinder staat vermeld op de Rode Lijst als 'Kwetsbaar' (Van Swaay, 2006).

De natuurlijke berm tussen de Pottendijk en het Nieuwe Schuttingkanaal biedt een potentie voor het Heideblauwtje *Plebejus argus* (Tabel 3). Gezien de geïsoleerde ligging ten opzichte van heideterreinen in de omgeving is de kans klein dat de soort er voorkomt, maar het is niet geheel uitgesloten. Dergelijke verbindingzones bieden wel kansen om kerngebieden met elkaar te verbinden waardoor de soort zich kan verspreiden. Deze natuurlijke berm wordt niet getroffen door de werkzaamheden.

Overige soortgroepen

De watergangen rondom de kruispunten zijn te voedselrijk of te ondiep om geschikt te zijn voor beschermde reptielen, amfibieën en/of vissen. Bovendien liggen ze geïsoleerd te midden van het agrarisch gebied. Langs het fietspad bij de Roswinkelstraat is nog wel een onvolwassen Bruine Kikker *Rana temporaria* in de slootkant gevonden. De Bruine Kikker is opgenomen in Tabel 1 en dus vrijgesteld van een ontheffing.

Voor de andere soortgroepen wordt het projectgebied op basis van het veldbezoek en de literatuurgegevens niet geschikt geacht voor strikt beschermde soorten.

Conclusie en aanbevelingen

Langs het traject Emmen – Ter Apel worden diverse werkzaamheden aan de N391 uitgevoerd. De provinciale weg wordt verbreed om een maximum snelheid van 100 km/uur mogelijk te maken. Verder worden vier kruispunten aangepast. Voor de wegconstructies rondom de kruispunten is een flora en fauna quickscan uitgevoerd. Dit verkennende onderzoek is gericht op het voorkomen van soorten die beschermd zijn door de Flora- en faunawet.

Bij de flora en fauna quickscan zijn geen strikt beschermde soorten aangetroffen. Deze worden ook niet verwacht aanwezig te zijn. De soorten, die vermeld staan in Tabel 1 van de Flora- en faunawet, vallen onder een algemene vrijstelling. Voor de werkzaamheden hoeft geen ontheffing voor de Flora- en faunawet te worden aangevraagd.

Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient men te allen tijde rekening te houden met de in de Flora- en faunawet opgenomen Algemene Zorgplicht (Art. 2). De Zorgplicht houdt in dat schadelijke effecten aan planten en dieren door menselijk handelen tot een minimum beperkt worden. Deze wettelijke verplichting geldt voor alle flora en fauna in Nederland ongeacht de beschermde status. Op de akkers en in de opgaande begroeiing kunnen vogels broeden. Alle broedende vogels en hun nesten zijn beschermd ex. art. 10 en 11 van de Flora- en faunawet. De werkzaamheden dienen dan ook buiten het broedseizoen plaats te vinden.

Vanuit ecologisch perspectief worden nog twee aanbevelingen aangedragen. Deze zijn niet wettelijk verplicht om uit te voeren, maar van toegevoegde waarde voor de lokale natuurwaarden.

De Stijve Ogentroost en Geelrode Naalbaar zijn geen specifiek beschermde planten, maar gezien hun vermelding op de Rode Lijst en zeldzame status is het de moeite waard om ze (waar mogelijk) te ontzien bij de werkzaamheden.

Ten oosten van de Pottendijk ligt aan de noordkant van de provinciale weg een natuurberm. Het deel dat grenst aan het kruispunt bestond echter uit een voedselrijk perceel met Speerdistel, Gewone Berenklaauw, Fluitenkruid en Grote Brandnetel in een verruigd grasland. Dit biedt kansen voor een ecologische verbetering. Door dit terrein deels af te graven en deze grond bijvoorbeeld te verwerken in een talud voor ongelijkvloerse kruising wordt de voedselrijke toplaag verwijderd. Hierdoor worden kansen geboden voor een uitbreiding van de pioniervegetatie, zoals deze verderop in de natuurberm te vinden is.

Literatuur

Bijlsma, R.G. 1993. *Ecologische Atlas van de Nederlandse Roofvogels*. Schuyt & Co., Haarlem.

Bos, F., Bosveld, M., Groenendijk, D., van Swaay, C., Wynhoff, I., De Vlinderstichting. 2006. *De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea) – Nederlandse Fauna 7*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) [red]. 2009. *De amfibieën en reptielen van Nederland – Nederlandse Fauna 9*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

FLORON. 2014. *Verspreidingsatlas planten*. Geraadpleegd in augustus 2014, verkregen via <http://www.verspreidingsatlas.nl>.

Limpens, H., Mostert, K. & W. Bongers (red). 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen*. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. 2005. *Wijziging Regeling vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet*. Staatscourant 2 februari 2005, nr. 23, p. 16.

Ministerie van Landbouw, Natuurbehoud en Visserij. 2009. *Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen*. 26 augustus 2009. Brief Dienst Regelingen, Den Haag.

SOVON Vogelonderzoek Nederland. 2002. *Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000 – Nederlandse Fauna 5*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Sparrus, L., Odé, B. & R. Beringen. 2013. *Basisrapport voor de Rode Lijst Vaatplanten 2012*. Rapport 57. FLORON, Nijmegen.

Van Swaay, C.A.M. 2006. *Basisrapport Rode Lijst Dagvlinders*. Rapport VS2006.002. De Vlinderstichting, Wageningen.

Flora en fauna quickscan N391 Emmen – Ter Apel

Status uitgave Definitief
Rapport nr. 2014-N20
Auteur Sander D. Elzerman
Datum uitgave 29 september 2014

Foto's Sander D. Elzerman
Kaartmateriaal GoogleEarth

Projectnr. 2014030
Opdrachtgever Provincie Drenthe
Contactpersoon Dhr. J. de Klerk

© Elzerman Ecologisch Advies
Koninginneweg 235
2982 AM Ridderkerk

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende. Elzerman Ecologisch Advies kan door de opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.